

Katona Szabó Erzsébet: Velúr

Köszöntök mindenkit Katona Szabó Erzsébet *Velúr* című kiállításának megnyitóján a Múcsarnok#Boxban, ahol a falakon elhelyezett velúr-bőr megannyi meleg barna színárnyalata ölel körül bennünket. A számtalan árnyalatú világosbarna bőrdarabkát a művész egyedi technikával varrta, ragasztotta, festette, különböző méretű ollóival kisebb-nagyobb köröket, sokszögeket vágott ki belőlük. A barnák közül előbukkanó, majd tengerré növekvő kékek, a barnák által körbeölelt zöldek és pirosak alakítják a műveket. A bőrdarabkák lehetnek mérnöki pontossággal kialakított, térbe belépő geometrikus alakzatok. Segíti őket a művész által komponált fények sokasága, amelyek a Katona Szabó Erzsébet által megszabott fény-utakat kapva lehetnek figyelő-őrző szemek, gondolatok, versek, bölceletek, vagy épületek, városok. Lehetnek az esőcseppek apró lencséin keresztül látható kertek, amelyekben virágok, fák, levelek várják a látogatót. Sokaságuk lehet csillagképeken át a világmindenség is.

Az itt látható alkotások a művész keze által, óriási munkával, hatalmas kitartással és nagy örömmel végzett munka eredményeként születtek meg. Körösfői-Kriesch Aladár, a művészet és kézművesség együttélésének dicsérője, az iparművészet és grand art közötti különbség eltörlésének hirdetője által megfogalmazott művészi program jut eszembe Katona Szabó Erzsébet munkáiról: „*Egy nagy – legnagyobb – kincset ismerünk, ezt ápoljuk, keressük: az élethez való örömet. (...) Ami azután, eme ujjongóéleti öröm nyomán – mindennapi munkálkodásunk eredményeképpen – kezeink alól kikerül, – ez a mi művészetünk. Egyéb művészi programot nem ismerünk.*”

Katona Szabó Erzsébet Kolozsváron született, édesapja Katona Szabó István író és szerkesztő volt, édesanyja Bódis Erzsébet textilművész. Katona Szabó Erzsébet az édesanyja művészeti örökségét folytatta. Anyai nagyanyja is jelentős szerepet töltött be az életében. Korai gyermekéveiben Erzsébet a nyarakat a kalotaszegi Zsobok községben töltötte, ahol még élt az a népművészeti hagyomány, amely a 20. század elején az itt ihletet kereső művészek, így a gödöllőiek életét és művészetét is meghatározta. Édesanyjával, nagyanyjával együtt csodálhatta a szötteseket, hímzéseket. Édesanyjának komoly népművészeti gyűjteménye volt ebből az időszakból, ami szintén hatott Katona Szabó Erzsébet munkásságára.

A gyermekévek után a marosvásárhelyi Kultúrpalota épületében működő művészeti középiskolában tanult, ott, ahol az előcsarnokban Körösfői-Kriesch Aladár falfestményeivel, Sidló Ferenc domborművével, az emeleti Tükörteremben pedig Nagy Sándor és Toroczkaí Wigand Ede üvegfestményeivel találkozhatott. Ezek a művek a nép körében élő balladákat, mondákat jelenítik meg, a rokon szemléletű gödöllői művészek alkotásain a fiatal művészpálánta a gyermekkorában megismert viseletekre, hímzésekre is ráismerhetett. Visszaemlékezése alapján a gödöllőiek Marosvásárhelyen látott művei meghatározó élményt jelentettek számára. Érezte a közös szálakat, gyökereket, amelyek az erdélyi, kalotaszegi népművészet tiszteletéből, szeretetéből fakadtak, amelyből a gödöllőiek és a saját művészete egyaránt táplálkozott. Rokonságot érzett a textiltervezői munkában is, ahol a témaválasztás, a természetábrázolás, az ornamentika használata már akkor is összecsengett a gödöllőiek művészetével.

Felsőfokú tanulmányait Kolozsváron végezte, majd a marosvásárhelyi Bőr- és Kesztyűgyár tervezőjeként találkozott a bőrrel, ezzel a finom, könnyen megmunkálható, többféleképpen – ragasztással, varrással, vágással – alakítható természetes anyaggal. Itt akadt meg a szeme az apró, hulladék bőrdarabkákon, és ekkor kezdett tervezni a felhasználásukkal elsősorban ruhákat, öltözködésképzőket. A későbbiekben a marosvásárhelyi Állami Bábszínház báb- és díszlettervezőjeként folytatta pályáját.

1983-ban költözött Gödöllőre, ahol még elevenen élt Nagy Sándor és Ramsey Jenő családjának, valamint a város helytörténet iránt érdeklődő pedagógusainak köszönhetően az 1901 és 1920

között itt működő gödöllői művésztelep emléke. 1981-től látogatható volt a helyi múzeumban *A gödöllői művésztelep* című állandó kiállítás.

Az itt élő művészek valamilyen módon mindig kapcsolatot éreztek a századeleji művészek életérzése, témaválasztása és a saját művészetük között, szüntelenül arra gondolva, hogy a híres, szeretett kolónia valahol a lelkükben folyamatosan él és jelen van Gödöllőn. Ide érkezett meg Katona Szabó Erzsébet, ahol akkoriban éltek és alkottak Remsey Jenő fiai: Gábor, Iván és András, valamint unokája, Flóra, és annak férje, Anti Szabó János; Nagy Sándor és Remsey Jenő közvetett tanítványai: Szekeres Erzsébet, Bada Márta, Fábíán Dénes, és még sokan, akik a mai napig meghatározzák Gödöllő kortárs művészetét. A város műtermeket is biztosított a mai Várkapitány Lak termeiben, ahol együtt alkothattak a művészek. Katona Szabó Erzsébet gyermekei is szívesen emlékeznek vissza ezekre az időkre, amelyeknek már ők is részesei lehettek. Erzsébet folyamatosan dolgozott és kiállított: kárpitot, öltözéket tervezett, szőtt, gyermeket nevelt. 1986-ban a szüleit is Gödöllőre invitálta. Részt vett az országos és a gödöllői művészeti életben.

Óriási jelentőséggel bírt, amikor 1998-ban a város egy ingatlan átadásával lehetővé tette a ma is virágzó Gödöllői Iparművészeti Műhely megalakulását. A műhelyt Erzsébet szívós szervezési munkával teremtette meg. Művésztársaival megalakították az új gödöllői művésztelepet, továbbgondolva Körösfői-Kriesch Aladár és Nagy Sándor szellemi örökségét a kiállítások témaválasztásában, a természeti környezet igényes kialakításában, a művészeti oktatás magas színvonalában.

A gobelintervezőként végzett Katona Szabó Erzsébet a textilművészet mellett bőrből, selymekből, gyapjúból gyönyörű öltözékeket tervezett. 1989-től folyamatosan jelen vannak művészetében a bőrmunkák. Bőrkollázsain találkozhatunk Nagy Gáspár verseivel, William Shakespeare szonettjeinek egy-egy gyönyörű sorával. Mindezek mellett Katona Szabó Erzsébet kézírással, áttetsző fátýolszerű papírlapokkal kialakított kollázsokkal is hódol Shakespeare költészetének előtt. Ezek az alkotások jelentős helyet foglalnak el művei sorában.

A nagyközönség számos egyéni és csoportos kiállításon ismerhette meg Katona Szabó Erzsébet művészetét, Magyarországon és külföldön egyaránt. Munkái megtalálhatók középületekben, hazai és külföldi jeles közgyűjteményekben. Gödöllő városa díjakkal, majd 2021-ben díszpolgári kitüntetéssel ismerte el művészeti és közéleti munkáját. 2000-ben a rangos Ferenczi Noémi-díjjal ismerte el munkásságát a művészeti szakmai közösség. 2021-ben Magyarország Érdemes Művésze állami kitüntetésben részesült. Több fontos szervezet, így a Magyar Művészeti Akadémia és az Európai Tudományos- és Művészeti Akadémia is tagjai sorába választotta.

Őriné Nagy Cecília, művészettörténész